

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <Paderborn, Bischof, II.>

Lemgoviae, 1714

Driburgum, Olim Iburgum Appelatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-8040

P. 179.

Iburgum, nunc Deiburg.

J. S. B. del. J. G. R. sculp.

Z. 2

NO.

DRI.

DRIBURGUM,

OLIM IBURGUM APPELLATUM.

MEMORIÆ SACRUM

SEU. ME. DRIBURGUM. VETERI. SEU. NOMINE. DICAS
 IBURGUM. MERITIS. LAUS. MANET. ÆQUA. MEIS
 SAXONIS. UT. PERHIBENT. MUNIMEN. GRANDE. VETUSTAS
 IMPOSUIT. NOSTRIS. MOENIA. CELSA. JUGIS
 PRÆSENTIS. CAROLUS. PRECIBUS. DONATA. LEONIS
 QUÆ. PADERÆ. SACRO. SUBDIDIT. IMPERIO
 VENA. ACIDÆ. TANTUM. ME. NUNC. UBERRIMA. LYMPHÆ
 NOBILITAT. VARIIS. SÆPE. MEDENDO. MALIS
 SI. MIHI. LONGA. DIES. PRIMOS. SUBDUXIT. HONORES
 SERVAT. ADHUC. NOSTRUM. QUÆ. FUGIT. UNDA. DECUS

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
 STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
 PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
 NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. CO-
 MES. PYRMONTANUS. ET. LIBER. BARO
 DE. FURSTENBERG

DRIBURGI. OLIM. IBURGI. ANTIQUI. SAXONUM
 MUNIMENTI. A. CAROLO. M. EXPUGNATI. S. HA-
 THUMARO. EPISCOPO. PADERBORNENSI. EJUS-
 QUE. SUCCESSORIBUS. CUM. OMNI. AGRO. ET. DI-
 TIONE. LEONIS. III. P. M. PRÆSENTIS. ROGATU,
 DONATI. ET. SALUBRITATE. ACIDULÆ
 HODIE. NOBILIS. MEMORIÆ
 M. H. P.

Z, 2

NO-

M U N O T A E .

I. SEU ME DRIBURGUM.] Driburgi vocabulum Iburgo esse recentius, & Driburgum hodiernum Iburgum olim appellatum, testimonio sunt hæc literæ Bernardi Episcopi Paderbornensis An. 1136. & An. 1142. datæ.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. BERNARDUS Dei gratia Patherbornensis Episcopus. Quoniam tempora quæ sanctus Apostolus ventura prædixit jam venisse timemus cum dixit. Erunt homines se ipsos amantes. Unde sæpius accidit, quod hi qui in quiete mentis Deo serviunt ab importunis hominibus injuste turbantur. Officii nostri cura nos admonet, cunctis Deum diligentibus sollicitudinem Pastoris impendere, his tamen præcipuè qui nostro regimini specialiter commissi sunt, non solum de presentibus sed & de futuris quæ provenire possunt incommoditatibus auctore Deo removendis diligentia circumspectiori invigilare. Ea propter notum esse volumus tam præsentis quam futuri temporis Christi fidelibus; qualiter pusillus adhuc Ancillarum Dei grex, qui primitus in monte IBURG congregatus fuerat, & ab Ecclesia in Herse locum & bona Ecclesiæ in monte Christo ibi famulantibus profutura perceperat. Postea autem saniori consilio in locum Gerdinensem transmigravit, & justè privilegium possessionis loci prioris obtinuit, quamvis habitationem dictante necessitatis ratione mutaverit. Nos itaque securitati jam dicti Ancillarum Dei collegii providentes, pro remedio animarum & parentum nostrorum, & pro cavendo quod succedere posset injusto gravamine curam Ecclesiæ in prædicto monte ab omni potestate cuiuslibet Archidiaconi, consilio & conventia totius Ecclesiæ Patherbornensis absolvimus. Et ut Deo in Gerdinensi Monasterio servientibus molestiæ occasio tolleretur. Præalato Cænobii illius exclusa Clericorum vel Laicorum potestate, eam assignavimus. Ut igitur hæc nostra ordinatio in omnia post futura tempora rata & inconvulsa permaneat, auctoritate Patris & Filii & Spiritus sancti, & sanctorum Apostolorum Petri & Pauli eam confirmamus & præsentem paginam banni nostri & sigilli nostri impressione munitam,

munitam, eorum etiam qui infra nominati sunt testimonio conscribi fecimus. Testes. Weno Præpositus majoris Ecclesiæ. Rembertus Præpositus sancti Andree. Almarus Decanus. Ekbertus. Lentfridus. Bernbardus. Evergisus. Meinricus. Canonici majoris Ecclesiæ. Hameko Abbas sancti Pauli. Lambertus Monachus. Laici. Widikindus de Swalenberg. Hermannus de Lippia. Thetmarus de Buiren. Wernerus de Brack, Heinricus Comes. Adelbertus de Rickeswigh. Luidoldus de Osdagesheim. Conradus Stapel. Uffo. Anselmus. Eilbertus. Koto. Burgeneses. Cono dives. Acta sunt hæc anno Domini millesimo centesimo tricesimo sexto, regnante, Lothario Romanorum Imperatore, anno regni ipsius XII. imperii autem IIII. Datum Patherbornis duodecimo Kalendas Aprilis.

In nomine sanctæ & individue Trinitatis. BERNHARDUS Dei gratia sanctæ Patherburnensis Ecclesiæ Episcopus. Quanti apud Deum meriti sint, quibusque bonæ vitæ documentis vel operibus claruerint, quos Dominus populi sui Pastores esse voluit eorum instituta sancta declarant, & ipsorum auctoritate roborata in sua stabilitate Christi monstrat Ecclesiæ. Quorum dum ego successor licet minus idoneus, gratia tamen Dei preventus Pontificalis culminis arcem ascendissem, omni studio vestigiis eorum inherendo, pro voto semper habui, Ecclesias Dei ampliare, easque oportunitis locis fundatas nostra sollicitudine firmare, atque incautus positas saniori consilio transponere pia provisione elaboravi. His animo pro Pastoralis curæ debito intentus Ancillarum Dei quas in monte IBURG ad Deo serviendum consensu Beatricis Abbatissæ de Herffen collegimus, laborem cogitare cepi, quem ob loci difficultatem & adjacentis terræ sterilitatem, silvarumque vel solitudinis vastitatem patiebantur. In hac igitur me proximorum compassione occupato, pius Dominus pauperum suorum miseratus angustias, igne amoris sui accensum nobilem virum quendam Hinricum de Gerdenen ad hujus calamitatis terminum consolatorem nobis donavit. Nam ipse conditori suo gratias agens pro spe vitæ æternæ, eum & beatam ipsius Genitricem Mariam & beatum Petrum omnium bonorum suorum heredem elegit, atque in fundo domatis sui videlicet Gerdenen Cænobium

construxit, quia ipse locus aptus sanctæ conversationi videbatur,
 cujus etiam loci defensionem sub meo & successorum meorum pa-
 trocinio sanctæ Patherbrumensis Ecclesiæ pro perpetua ipsius li-
 bertate devotus commisit, heredibus suis Meregarde, sorore sua,
 & filiis ejus Wernone, Godefrido, & Basilio, hoc postmodum bo-
 na voluntate collaudantibus, & ut omni stabilitate divine & hu-
 manæ legis sub Regali & Episcopali banno confirmaretur assen-
 tientibus. Ego igitur ut ipsorum devotionis apud Deum parti-
 ceps existerem, pro majori quiete & pace Deo ibi servientium,
 Ecclesiam ipsius villæ à Samuele Sacerdote cui commissa erat, mihi
 resignatam cum omni dote sua, & quinque mansis in Gerdenen
 & quatuor in Dallesheim, communicato Ecclesiæ meæ consilio ab
 omni jurisdictione & subjectione Ecclesiasticæ secularisve perso-
 næ exceptam, sub manu Episcopi vel Abbatis & Prioris, regen-
 dam ipsi Cænobio concessimus, & libera eis possessione firmam esse
 statuimus. His ita pro voto nostro cum multorum fidelium Christi
 gaudio dispositis, prædictas Dei Famulas de loco calamitatis &
 miserie in Gerdenen transfuximus, ibique eas uti verè Christi
 sponsas pro omni Ecclesiæ ac totius Christianismi conservatione
 semper orantes inclusimus. Ut igitur hæc firma & inconvulsa
 omni in posterum ævo permaneant, auctoritate Patris & Filii &
 Spiritus sancti, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli & Do-
 mini Papæ, ac nostræ humilitatis banno firmantes sancimus, ne-
 qua Ecclesiastica secularisve persona contra hæc agere præsumat.
 Quod si præsumperit, fiat ei sicut Dathan & Abiron, & cum Ju-
 da proditore perpetuo anathemate nisi resipuerit feriat, eaque
 præsentis pagine scripto & sigilli nostri impressione roboramus.
 Acta sunt hæc me mediante, multis etiam Christi fidelibus tam Ec-
 clesiasticis quàm secularibus, quorum nomina subscripta sunt
 astantibus & gratias Deo agentibus. Anno Domini millesimo
 centesimo quadragesimo secundo, regni verò Domni Conradi quar-
 to. Pontificatus verò mei anno xv. Indictione quinta. Testes
 Weno majoris Ecclesiæ Præpositus. Odelricus Decanus. Conradus
 Abbas de sancto Paulo. Conradus Abbas de Helmwardeshusen.
 Boldewinus Abbas de Lesborne. Daniel Abbas de Hersethehusen.
 Rembertus Præpositus. Almarus. Thietmarus. Leuthfridus.
 Ecbertus.

Ecbertus. Heribertus. Sifridus. Godescalcus. Hugo. Laici nobiles. Volcquinus de Swalenberg. Otto Comes de Ravensberg, Thietmarus de Büren. Liudolphus de Sethe. Bertholdus de Everschut. Ministeriales. Henricus. Adelbertus de Rickeofwic. Conradus. Liudolphus. Bertholdus. Andreas. Eilbertus. Nanzo. Heredagus.

Cujus antiqui Monasterii Gerdenam translati vestigia, in montis vertice adhuc conspiciuntur. Rationem deinde nominis duabus primis literulis aucti, innuit Gobelinus Persona Cosmod. ætat. 6. c. 38.

2. SAXONIS UT PERHIBENT MUNIMEN GRANDE.] De *Iburgo* silent veteres Francorum Annales, Inter recentiores historicos Ertwinus Ertmannus Consul Osnabrugensis in Chron. Osnabrug. MS. hæc memorat: *Tria præcipua & eminentiora castella concordi relatione antiquorum scribuntur, videlicet in Herisburch in Saxonia Hassionumque situm confinio, Sigeburch quoque super Ruram fluvium positum, & nostrum Iborch, quod ex jucundo situ terrarum egregium fuisse nemo est qui dubitet.* Contra Gobelinus Persona Ertwino antiquior in Cosmod. ætat. 6. cap. 38. pag. 188. de *Iburgo Paderbornensi* sic narrat: *Carolus anno regni sui VII. ingressus Saxoniam cuncta devastavit, & castrum Iborg, quod nos dicimus corrupto nomine Driborg, capit.* Gobelino Theodoricus Engelhusius, qui An. 1426. Chronicon scripsit, Helmestadii hoc anno editum, pag. 153. & Crantzius lib. 1. Metrop. cap. 11. pag. 24. consonant: *Dedit Rex (Carolus Hathumaro) cum attinentiis arcem Iborg, vetustum Saxonum receptaculum: nunc paulisper detorto vocabulo Driborg vocant.* Et Hermannus Hamelmannus de antiqua Westphalia ex Peucero refert: *Ut Angrivarii à Visurgi ad Luppia usque ripam sederunt, ita Iburgum, quod nunc Driburgum dicitur, fuit præcipuum propugnaculum ultra Luppiam, quod dedit Carolus M. Paderbornensibus.* His subscribit Gerhardus Cleinsorgius in Annal. MS. Westphal. ad annum 776. *Carolus M. ex Italia rediit, exercitu in Saxoniam rebellem ducto, Iburgum seu Driburgum, aliaque Saxonum munimenta & castella expugnavit, & prope Luppia fontes castra habuit.* Etsi igitur Paderbornensis
Diecefis

Dioecesis tot monumentis abundans, *Iburgum* suum Osnabrugensibus haud invidet; nihil tamen cautæ apparet, cur antiquis literis, & vetustiorum scriptorum testimoniis celebratam *Iburgi* sui, præcipitis loci situ, montis altitudine, & murorum turriumque, quam ruinæ indicant, firmitate olim munitissimi, & ad omnes belli à Carolo M. gesti rationes accommodati, gloriam Osnabrugensibus cedere debeat, cum illud Ecclesia Paderbornensis à Carolo M. in dotem foundationis acceperit, non exiguum utique munus, sed Episcopatus, dignitati, & Leonis III. Pontif. præsentis commendationi, & regiae pietati par beneficentiæ monumentum.

3. PRÆSENTIS CAROLI PRECIBUS DONATA LEONIS.] Gobel. Persona in Cosmodrom. ætat. 6. cap. 38. pag. 190. *Anno Domini 799. Leo Papa III. venit ad Carolum in Paderborne, querens de injusta Romanorum persecutione, quem Carolus honorifice suscepit & rogavit ut Capellam quandam ibi noviter constructam, cum jam Ecclesiam, quam præsens ibidem erexerat, ipsi rebelles vastaverant igne, dignaretur consecrare. Qui precibus Regis gratanter susceptis, in eadem Capella altare in honorem S. Stephani Protomartyris devotè consecravit, ac reliquiis ejusdem Martyris, quas secum Româ detulerat, in eodem altari reconditis, visitantibus eandem Capellam in anniversario dedicationis ipsius, qui est VIII. Decemb. de benignitate Sedis Apostolicæ magnas indulgentias concessit, & sedem ibidem Episcopalem auctoritate Apostolicâ confirmavit. Et tunc ad petitionem Papæ, Carolus dedit Ecclesiæ Paderbornensi castrum Iborg, de quo supra dictum est. Albertus Crantzius, & Hermannus Hamelmannus §. 2. supra citati, Casp. Bruschius, Kerffenbrochius, & Hovelius in catalogis Episcoporum Paderbornensium, & Bruschius quidem ita: Donavit hunc Episcopum (Hathumarum) Carolus M. præsentis Leone III. arce Triburgensi cum adjacente territorio omni. Cæterum, teste Gobel. Persona in Cosmod. cap. 60. p. 228. Bernardus II. Episcopus Paderbornensis anno 1189. montem Iburg occupavit, & munire cepit.*

Castrum autem DRIBORG adhuc anno 1309. stetit, ostendunt literæ Capituli Paderbornensis, quibus fatentur: *quòd cum*

cum consensu Guntheri Episcopi Paderbornensis, elegerint Bernardum Præpositum in tutorem Ecclesiæ, cum obligatione, ut redimi sinat castra Dryburg, & Nyggenhusen, pro 1400, marcis denariorum oppignorata. Licet autem Gobelinus Personalo loco citato subjungat, suo adhuc tempore, id est anno 1418. quo Cosmodromium suum absolvit, castrum Driburgum perseverasse, hoc de parietinis ejus accipio: ex quo enim Bernardus V. Episcopus Paderbornensis, ipso Gobelino Persona in Cosmodromio cap. 68. pag. 240, referente, intra annum 1320. quo cœpit, & annum 1340. quo defunctus, fundavit castrum Dringenberg, & redditus castri Driborg illò transtulit; verisimillimum nobis videtur, Driburgum castrum habitari desiisse, & veteres ejus incolas, ob incommodum montis ascensum, ad illius pedem demigrasse. Tantum de DRIBURGO seu Iburg nostro, ubi Tilemannum Frisium, in speculo de monetis lib. 3. c. 1. & 8. sedem seu templum Irmensulæ falsò posuisse, superius in Eresburgi notis demonstravimus.

4. VENA ACIDÆ TANTUM.) De ea agemus postea, nunc hîc elegantem de Driburgi deliciis Oden Nobilissimi Viri JOANNIS ROTGERI TORCKII, Præpositi Mindensis, Canonici Paderbornensis, hoc anno 1671. nobis dicatam, publicamus

Tentonum saltus acidasque nostra
Fontium venas repetunt Camœna,
Et per umbrosos nemorum recessus
Frigora captant,

Tinnulis blandè fidibus canentes
Inter argutas volucrum querelas,
Calle saxoso fugientis inter
Murmura rivi.

Adstrepunt lenes Zephyri susurri,
Fluctuans densis seges alta spicis
Annuat, picto variata rident
Gramina flore.

Mille dum laudes Tibi FERDINANDÆ
Lesbia concors modulis Puella
Grata testudo canit iella nostra
Pollice Musæ.

A a

Ua

Ut Driburgensi decori est popello
 Pinguibus nascens faba multa campis,
 Et sacri fontis liquor, & vetusti
 Rudus lburgi.

TE Tuis summum decus esse terris,
 Omnis hic cantat chorus, omnis atas,
 Et cava rupes, & amicta flavis
 Messibus arva.

Nempe TE crebras vigilante noctes,
 Et Tuis pacem redimente curis,
 Tuus & pagos sopor & quietas
 Occupat urbes,

Otium gaudens agitatur juvenis,
 Otio felix fruitur senectus,
 Carpit immunes pecus otiosum
 Suaviter herbas:

Quaque fallaces alibi per artes
 Sanguinem plebi Patribusque passim
 Ebibunt, vafra bene TE secantur
 Iudice lites,

Quaque vesanis animos potentum
 Semper irritat stimulis voluptas,
 Omnibus ventri placitura quarens
 Pabula terris:

Nec peregrino satiata Baccho,
 Nec mari vasto, aut stabulis ferarum,
 Blanda TE pestis fugitat, Tuâque
 Exultat aula.

TE juvant cantus, citharaque Phœbi,
 Et susurrantes Heliconis umbra,
 Et coronata TIBI festa præbent
 Gaudia Muse.

O Sacrum Regni decus! O Deorum
 Vita, qua sævis potior triumphis,
 Orbe terrarum feret ac Olympo
 Iudice palmam!

LUDA